

יוני 2017

נייר עמדה: שוויון באגרות טבילה

רקע

מאות אלפי נשים בישראל מקיימות מדי חודש את מצוות הטבילה במקווה, אשר הינה מהמצוות הבסיסיות ביותר במסורת היהודית. לשם כך, מועצות דתיות שונות ברחבי הארץ מתפעלות מאות מקוואות ציבוריים, תחת פיקוחו של המשרד לשירותי דת. ככלל, התשלום על הטבילה מהווה אגרה, אותה גובה המועצה הדתית מכח סעיף 7 לחוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], תשל"א-1971 (להלן: "החוק"). עם זאת, מסיבות שונות, בחלק קטן מהרשויות המקומיות מסופקים שירותי הדת באופן ישיר ע"י הרשות המקומית עצמה, ובמקרה זה על פניו אין היא כפופה לאגרות הקבועות בתקנות, שכן אלו חלות על המועצות הדתיות בלבד.

תקנות שירותי הדת היהודיים (אגרות שירותים), תשע"ד-2013 (להלן: "התקנות"), שנכנסו לתוקף ב- 6.11.13, עדכנו את תעריפי אגרות הטבילה במקווה, והן הנהוגות כיום. ואלו תעריפי הטבילה העיקריים שנקבעו בתקנות:

עלות בשקלים חדשים	סוג השירות
15	טבילה לנשים כולל מקלחת
30	טבילה לנשים כולל אמבטיה
50	טבילה בתא מיוחד (מקווה כלות)
פטור	כלות בשנה הראשונה לנישואיהן
10	טבילת שחרית של גברים
20	טבילה לגברים בערבי שבת וחגים כולל מקלחת
10% הנחה	כרטיס לגברים הכולל מספר אישורי כניסה מראש

עוד הובהר במסגרת "חוזר המנהל הכללי עד/1, ניסן התשע"ד אפריל 2014" שהוציא המשרד לשירותי דת, "אין לכלול את עלות ערכת המקוואות (מגבת, סבון וכיו"ב) בתוך אגרת הטבילה. במילים אחרות, חובה להפריד בין אגרת הטבילה עצמה ובין התשלום בעבור ערכת המקוואות, וזאת על מנת שאישה תוכל להחליט האם ברצונה לרכוש את ערכת המקוואות".

על אף הקבוע בתקנות, גבו עשרות מועצות דתיות אגרות טבילה גבוהות מהמותר בחוק, בסכומים שהצטברו לכדי מיליוני שקלים. בעקבות כך, בנובמבר 2015 הגישו עמותת 'עתים' והמכון לסטרטגיה ציונית, יחד עם מספר נשים טובלות, בקשה לאישור תבענה ייצוגית לבית המשפט המחוזי בלוד. תובענה זו הביאה להפסקת גביית היתר בקרב מרבית המועצות הדתיות, ולפסיקה תקדימית המדגישה את החשיבות הציבורית בהסדרת אופן גביית אגרות הטבילה, ואת האיסור לכפות על נשים לרכוש ערכות טבילה בניגוד לרצונן.

האתגרים הבאים

1. **הפקעת מחירי טבילה ברשויות מקומיות:** בחלק מהערים מופעלים המקוואות ע"י הרשות המקומית באופן ישיר, כאשר זו לכאורה אינה מחוייבת באגרות הקבועות בתקנות. כך למשל בעיר בני ברק, על אף קיומה של מועצה דתית בעיר, מנוהלים מקוואותיה ע"י העירייה. לאחרונה, התפרסם באמצעי התקשורת כי עיריית בני ברק העלתה את מחירי הטבילה לנשים ל-47 ש"ח (!), ואילו את מחירי הטבילה לגברים הורידה ל-3 ש"ח בלבד. לפי פרסומי העירייה, הסכומים הגבוהים נעוצים בכך שהשקיעה מיליוני שקלים ב"שיפוץ ושדרוג" המקוואות, ובכך שמספקת ערכות טבילה לנשים. בכך, נוצרת **מציאות בלתי שוויונית בעליל, בה נשות בני ברק נאלצות לשלם פי 3 יותר** מאחיותיהן המתגוררות בערים בהן המקוואות מתופעלים ע"י המועצות הדתיות. זאת, אף אם אינן מעוניינות בערכת טבילה או במקווה "מפואר ומשופץ". יש להזכיר כי עבור נשים דתיות ו/או חרדיות, מצוות הטבילה היא חלק בלתי נפרד מאורח חייהן הדתי, והן נאלצות לשלם מחירים מופרזים אלו בעל כורחן. כמו כן, מקוואות בני ברק, כמו מקוואות ציבוריים אחרים המתופעלים ע"י רשויות מקומיות, נהנים מתקצוב המשרד לשירותי דת, אולם בכל הנוגע לאופן גביית התשלום רשאיות הן לנצל את המונופול המקומי שלהן על שירותי הדת ע"י הפקעת המחירים כראות עיניהן.
2. **אי שוויון באופן גביית האגרות הקבועות בתקנות:** מפניות שהגיעו למרכז הסיוע של 'עתיים' עולה כי בחלק מהמקוואות בהם קיימים אך ורק אמבטיות (ולא מקלחות), נדרשות הטובלות לשלם 30 ש"ח, וזאת אף כאשר אין הן מבקשות לעשות שימוש באמבטיה כלל. נשים אלו מופלות לרעה לעומת אחיותיהן המתגוררות בערים אחרות, ונאלצות לשלם מדי חודש פי 2 מהן בכדי לטבול. המועצות הדתיות מתרצות גבייה כפולה זו בכך שאין ביכולתן לדעת איזה שימוש תעשנה הנשים בתוך חדר ההכנה (אמבטיה/מקלחת). אולם, כפי שעולה מהדיונים שהובילו לאבחנה הקיימת בתקנות בין אגרת אמבטיה לאגרת מקלחת, הרציונל באבחנה זו נעוצה בכך שהשימוש באמבטיה דורש משאבים רבים יותר (מים, זמן וכו'), רציונל שלא מתקיים כאשר נשים מבקשות להתקלח/לטבול בלבד. כמו כן, ראוי כי המועצה הדתית תתן אמון בדברי הטובלת אודות השימוש שתעשה בחדר ההכנה, כאשר בל נשכח כי היא מגיעה בכדי לקיים מצווה דתית.

פתרון 'עתיים'

1. על משרד הפנים להחיל את אגרות הטבילה הקבועות בתקנות גם על הרשויות המקומיות, בכדי להבטיח שוויון בתשלום על שירותי טבילה ללא קשר למקום מגורי הטובלת. בהקשר זה יש להבהיר כי לא ניתן לכפות רכישה של ערכות טבילה באופן שמייקר את עלות הטבילה בניגוד לרצונה של הטובלת.
2. על המשרד לשירותי דת להבהיר כי המבחן הקובע בכל הקשור להבחנה בין אגרת מקלחת לאגרת אמבטיה הוא **אופן השימוש במתקן** (ולא הימצאותו של המתקן בחדר), וכי יש לתת אמון בטובלת במקרה בו מבקשת להתקלח ו/או לטבול בלבד, ולגבות אגרה בהתאם.